

Nogle Virkninger af Navneloven af 22. April 1904.

Foredrag holdt paa dansk historisk Fællesforenings Aarsmøde i Sorø d. 14. Juni 1913.

Af H. Hjorth Nielsen.

Som det vil være bekendt tilsigter Navneloven af 22. April 1904 at bedre de Forhold, som skabtes ved Forordningen af 30. Maj 1828, den Forordning som — misforstaaet eller ei — bragte os det Utal af Navne paa Endelsen -sen, mod hvilke Loven af 1904 var tænkt som et virksomt Middel.

Navneloven har nu virket i et Tidsrum af ni Aar, længe nok til, at man maa have Lov til at spørge: hvilke Virkninger har den øvet? Har den skaffet os af med et tilfredsstillende Antal af de mange Navne paa -sen, og er det, som den har givet os i Stedet, bedre, end hvad vi før havde?

Det maa da straks siges, at hvad det første Spørgsmaal angaar, staar vi næsten fuldstændig ude af Stand til at fælde nogen Dom. Myndighederne har ingen Pligt til at offentliggøre Navneforandringerne, og det beror saaledes paa den paagældende selv, om han eller hun føler sig beføiede til offentligt at meddele, at et nyt Navn er antaget. Alt hvad der fra Ministeriets Side foretages er, at det nye Navn optages i de halvaarligt udkommende Tillæg til »Fortegnelse over Navne, der ere uddragne fra Tilegnelse ved Øvrighedsbevis«. Disse Tillæg indeholder siden 1909 foruden Navnene en Bogstavbetegnelse, hvorved oplyses, om det paagældende Navn er antaget ved Bevilling eller ved Øvrighedsbevis; før 1909 meddeles kun Navnet og intet videre. Man er saaledes for den første Tid ikke i Stand til at erfare noget nærmere om, hvorledes Navnet er antaget, og da nu det efterfølgende nærmest vil forme sig som en Kritik, og desværre en ret haard Kritik over Navnelovens Virkninger, saa skal jeg her holde mig til Tidsrummet 1909—12, hvor jeg dog har noget, der minder om fast Bund under Fødderne, og lade Tidsrummet 1904—1909 ligge.

Det viser sig da, at Antallet af nyantagne Navne i 1909—12 omtrent fordeler sig saaledes: 1909: 398. 1910: 449. 1911: 640. 1912: 583. Heraf var de 384 antagne ved Bevilling, og de 1686 ved Øvrighedsbevis. Desuden er der ifølge Lovens § 5 (en fraskilt Kvindes Antagelse af det hende som ugift tilkommende Slægtnavn) antaget et ret ubetydeligt Antal, som i det store og hele kan lades uanset. Ligeledes har jeg ikke skænket de af Færing antagne Navne nogen Opmærksomhed.

Disse Oplysninger er saaledes alt, hvad Offentligheden ved om hele Sagen. Det turde dog være ret interessant at vide, hvor mange Individder, der skjuler sig bag disse Navne, men har Ministeriet nogen Kundskab herom, beholder det den ialtfald hos sig selv.

Som sagt, om Navnelovens gode Virkninger savner vi desværre i meget for høi Grad Kundskab, medens vi derimod om de uheldige Virkninger har et ganske godt Materiale til Bedømmelse, nemlig selve de nyantagne Navne.

Den af Ministeriet udgivne Fortegnelse over baandlagte Navne er jo saa langt fra udtømmende. Dens første Halvdel maa jo ganske vist siges at opfylde de Fordringer Lovens rene og klare Ord stillede, idet den nemlig indeholder de Navne, der af de paagældende Bærere anmeldtes inden 1. Juli 1905, medens Fortegnelsens anden Halvdel, af Fædrelandet fortjente Mænds Navne, er mindre heldig. Hvad angaar den første Halvdel, saa var det her fuldstændigt overladt de paagældende Personer selv, om de gad være over at beskytte deres Navne mod Antagelse af andre. Naar man nu imidlertid ved, med hvor stor en Portion Mågelighed mange, altfor mange Mennesker er begavede, saa er det ikke til at undres over, at mange gamle Navne ikke i rette Tid ere blevne beskyttede, men givne til Pris for hvem som helst, der kunde ønske at antage dem. Der er da ogsaa en Del Navne, der har maattet lide den Tort at blive antagne af Personer, der, saa vidt vides, ere de tidligere Bærere ganske uvedkommende. Jeg skal nævne Navne som: Nagel, Schiøtt, Dolleris, Helsing, Lydiche, Tribler, Poser og Amundin. De fleste af disse Navne ere tilmed tyske, saa at der havde været dobbelt Grund til at modsætte sig deres Antagelse.

Nu kan man imidlertid ikke se bort fra, at et gammelt Navn er et historisk Minde, og Lovens Givere har jo da ogsaa haft Øie herfor, da de fra Tilegnelsen unddrog »af Fædrelandet fortjente Mænds Navne«. Den Fortegnelse, som Ministeriet har ladet udfærdige over saadanne, er imidlertid, som allerede sagt, langtfra fyldestgørende, og jeg skal villigt indrømme, at det vilde være vanskeligt, ja maaske aldeles umuligt at udarbejde en Liste, der ikke paa noget Punkt kunde angribes for Forglemmelse, ligesom det vel ofte vil være ret vanskeligt at drage Grænsen mellem fortjent og ikke fortjent. Der burde derfor i Stedet for denne Liste være etableret et sagkyndigt Skøn. Sagen i sig selv er det absolut værd, thi overfor de gamle Navne, der gennem mange Aar har været for de borgerlige Slægter, det som Skjoldet var for Adelsslægten, det Mærke, hvorunder de kendtes som Blodsforvandre, har vi alle en Fredningspligt. — Følgende gamle Navne

ere antagne ved Øvrighedsbevis: Brøndel, Glob, Falster, Lunge, Mund, Thilo, Erlund, Garboe og Koed. Talrige gamle Navne ere antagne ved Bevilling: Achton, Ægidius, Køppen, Abildgaard, Haahr, Gundel, Weinreich, samt Wadskiær, Brochmand og Risbrigh under Formerne Wadskær, Brokman og Risbrich. Men da nu disse Navne ere antagne ved Bevilling, saa maa man vel have Lov til at tro, at Ministeriet nøie har veiet for og imod, og at der har været ganske særlige Grunde, hvorom vi udenforstaaende desværre aldeles intet ved, til en Genantagelse af disse Navne.

Navneloven yder ikke norske Slægtnavne nogen som helst Beskyttelse, hvad der, set fra et personalhistorisk Standpunkt, paa Grund af den nære Forbindelse i tidligere Tid mellem dansk og norsk Historie, synes absolut forkasteligt. Norske Navne som Christie, Hoelfeldt og Holmgreen ere antagne under Formerne: Christy, Holfelt og Holmgren.

Fortegnelsen, eller Loven, har endnu en Feil, den nemlig, at den aldeles intet Hensyn tager til Variationer af de beskyttede Navne. Enhver, der har beskæftiget sig en Smule med Historie og Personalhistorie, ved, i hvor liden Grad man for tidligere Tiders Vedkommende kan tale om faste Former for Slægtnavne, ved hvorledes Datiden negligerede Skrivemaaden af Navne og ved, at herigennem er for en stor Del de talrige Variationer af samme Navne opstaaede. Jeg skal blot nævne, hvorledes i mange Navne y bruges som i, u som v, Endelser uden t og med t, et l og to l'er, stumt h og intet h, o. s. v. Vilde det nu ikke have været paa sin Plads, om Loven havde indeholdt en Bestemmelse om, at et Navn, der i Lyd alt for meget lignede et bestaaende Navn, ikke maatte antages? Som det nu er, kan man frit søge et bestaaende baandlagt Slægtnavn, forandre et enkelt mindre betydende Bogstav i det, og der er da aldeles intet til Hinder for at antage det. Det vil saaledes ses, at den Beskyttelse, der er ydet de saakaldte beskyttede Navne, er ret illusorisk.

Jeg skal nævne nogle saadanne nyantagne Navne, idet jeg nævner det nye Navn først, det tilsvarende gamle sidst, nogle af disse sidste, nemlig: Presskorn, Klarup, Ammentoft og Crille-
sen er dog ikke beskyttede.

Priskorn — Presskorn.

Lodborg — Lodberg.

Saalby } — Saaby(e).
Saadbye }

Pryds — Prytz.

Gerdorf — Gersdorff.

Clarup — Klarup.
 Hegerlund — Hegelund.
 Abildsgaard — Abildgaard.
 Ammentofte — Ammentoft.
 Okholm — Oxholm.
 Breddal — Bredal.
 Crilsen — Crillesen.
 Kostrup — Kaastrup.
 Eybye — Eiby.
 Arenskov — Arnskov.
 Tidmand — Tidemand.

Undtagne fra Tilegnelse er Navne, som skønnes ikke at være overensstemmende med dansk Sprogtone. Det vil da være den paagældende Politimesters Opgave at vaage herover, men ser man nærmere paa de antagne Navne, faar man ikke nogen god Prøve paa vore Øvrighedspersoners Øre for dansk Sprog. Af de i Perioden 1909—12 antagne Navne skal jeg her plukke en lille Buket af meget fremmedlydende Navne. Her er den: Gaber, Hermes, Hermer, Nilaus, Peick, Hohwy, Høffner, Parker, Poosk, Robenhagen, Rohbeck, Capion, Corydon (der dog faar en ægte dansk Gaaseurt ved Siden, nemlig Petersen), Derby, Granton og Gunnermann. Alle disse ere antagne ved Øvrighedsbevis. Ved Bevilling ere følgende antagne: Feifer, Outze, Ferrini, Hochheim, Hogrefe, Rehné.

Men heller ikke mod at komme ud i den rene Karrikatur trækker Navneloven beskyttende Grænser, naar blot Navnet er dansk lydende, ikke beskyttet og ikke upassende. Men hvad er upassende? Det hænder maaske en Dag, at en Mand finder, at et Navn som Torskehoved, Faarehoved eller lignende, vil være et baade smukt og passende Navn for ham, og maaske m. H. t. det passende, vil det være vanskeligt at disputere med ham. Hvad er der da til Hinder for, at han kan antage det? Intet, absolut intet! Navnet er dansk, aldeles udpræget dansk, og det bæres ikke iforveien af nogen, ialtfald da ikke officielt. Nu vil man maaske mene, at jeg giver min Fantasi for frie Tøjler, og at et saadant Tilfælde aldrig vil indtræffe. Det er muligt; men jeg skal dog henlede Opmærksomheden paa, at vi her i Landet har Folk, som finder det for godt at kalde sig Sillehoved¹⁾. Nu erstatte de ganske vist det første d med et l, og paastaar, at Navnet er et Stednavn, men »Postadressebog for Kongeriget Danmark« kender ikke noget Sillehoved, men derimod et Sillesthoved,

¹⁾ Jvnfr. Svinhufvud (svensk).

og det er jo dog væsentligt forskelligt. Er desuden Navne som de nyantagne: *G a a e i*, *D r i k k j æ r* og *M ø g k j æ r* egentlig ikke lidt foruroligende. Man maa jo dog ved Antagelsen af nye Navne ogsaa tage et skyldigt Hensyn til de ufødte Generationer, de der i kommende Tider skulle leve og virke under de Navne, som den nulevende Generation skænker dem, og naar vi er os dette bevidst, maa vi tage vor Sprogsans, Smag og Skønsomhed i Agt og ikke give Fantasien frit Løb.

Dette var nu mine væsentligste Anker over den Maade, hvorpaa Navneloven har virket. Det vil ses, at vi i det her omhandlede Tidsrum har faaet et Par tusinde nye Slægtnavne, hvoraf ikke saa faa imidlertid ved nærmere Betragtning viser sig at være enten gamle Slægtnavne eller Variationer af saadanne, eller helt fremmedlydende Navne, og medens vi i det daglige Liv ikke mærker stort til, at »-sen'erne« ere blevne færre, har vi i endnu høiere Grad end før at strides med de forskelligt stavede Navne. Navneloven kan ikke siges at have opfyldt de Forventninger, man stillede til den, og der maa da søges andre Veie ud af Uføret, ligesom man maa søge at skaffe de gamle Navne en haardt tiltrængt Beskyttelse.

Den Hovedbetænkkelighed, som allerede 1874 under de første Forhandlinger om Navnetilstanden, kom til Orde, var, at en pludselig og massevis Navneforandring vilde medføre alt for store Ulemper for Befolkningen, saavel i det private, som i det offentlige Liv. Den Velvillie, hvormed Provst Niensens Forslag modtoges 1897, bundede netop i, at det ikke krævede en massevis Navneforandring. Selv om nu Navneloven har skaffet os af med en Del af Navnene paa -sen, saa er det dog langt fra nok, og Opgaven maa altsaa være at finde en Udvei, der ikke med eet Slag forandrer Tilstanden, men som dog i Løbet af forholdsvis kort Tid skaffer os af med de meget omstridte Navne.

Jeg kunde t æ n k e mig følgende Ordning:

Ved et Tillæg til den bestaaende Lov bestemmes, at alle Børn, der fødes i Ægteskaber, indstiftede efter denne Tillægslovs Ikrafttræden, skulle, naar de ellers ville faa tildelt Faderens Navn paa -sen, døbes med et af Barnets rette Værgе valgt fast Slægtnavn, der selvfølgelig skal være ens for Børn af samme Fader og for disses Descendens. Lignende Regler maa gælde for Børn, fødte udenfor Ægteskab.

Ved en saadan Ordning vil opnaas følgende:

1) Navneforandringerne sker ikke massevis, men vil udstrækkes over et længere, og dog overskueligt Tidsrum, antagelig et halvthundrede Aar.

2) De gamle Navne paa -sen vil i Løbet af et hundrede Aar være fuldstændigt forsvundne.

3) Den Pietet, som mange Mennesker nære overfor det Navn, de ere blevne gamle og graa under, vil ikke blive krænket.

4) Staten vil faa Leilighed til at udøve en indgribende Kontrol med Navneantagelsen.

Med dette sidste Punkt er vi da ved, hvad Mindretallet i Kommissionen af 1897 næsten betragtede som en absolut Selvfølgelighed, og som ogsaa for mig staar som noget af det vigtigste ved hele Ordningen: Sagkundskabens Tilkaldelse.

Det hedder herom i Kommissionsbetænkningen S. 155:

»En ret simpel Fremgangsmaade kan forenes med en ensartet og for private Familiers Navne betryggende Ordning, naar denne Art af Navnesager henlægges til en for hele Landet fælles Myndighed med genealogisk Fagkundskab, et Navnekontor eller Navneraad.

Og S. 156: »For let at kunne træffe sin Afgørelse maa denne nye Myndighed sidde inde med fyldig Navnekundskab, og den maa hurtigt kunne foretage en Undersøgelse af det enkelte Tilfælde, naar den finder det nødvendigt. Dette kan vistnok udføres ved at stille en enkelt dygtig Genealog i Spidsen for et Kontor; men Resultatet naas med endnu større Sikkerhed, hvis man lader et Par Mænds Indsigt udfylde hinanden. En Genealog maa i hvert Fald kræves som den væsentlige Undersøger, men tillige vil en Sprogmand være overordentlig nyttig, saa længe det drejer sig om at fæstne de i mundtlig Brug overleverede Tilnavne«. — »Det er dog naturligt at sætte Tallet paa Medlemmerne af dette Raad til tre, saaledes at den tredje skal tilføre Raadet yderligere genealogisk Fagkundskab eller administrativ Dygtighed«.

Nu da vi har set, hvorledes Sagerne har udviklet sig, uden at Sagkundskaben er blevet tilkaldt, melder Kravet om en saadan Kommission, et Navneraad sig med i høi Grad forøget Styrke.

Til denne Kommission indsendes alle Bøegæringer om nye Navne, og naar disse ere godkendte, meddeler Kommissionen den søgende et i lovlig Form udfærdiget Bevis herfor. Dette tjener da al Øvrighed, geistlig som verdslig, til Rettesnor.

Dernæst offentliggør Kommissionen det nye Navn i Statstidende, og det optages i dette Blads aarlige Register, saaledes at det altid vil være let at finde de nærmere Oplysninger om, for hvor mange Personer Navnet ved dets Antagelse gjaldt, og af hvilke Personer det er antaget.

Kommissionen bør have Ret til at nægte Antagelse af ethvert Navn, som den skønner:

- 1) ikke er dansk i Klang¹⁾;
- 2) er ført af nogen nulevende eller uddød Slægt;
- 3) er et uddødt eller levende Slægtnavn for ligt i Klang eller Skrivemaade;
- 4) er upassende eller lattervækkende.

Kommissionen bør selvfølgelig virke veiledende og raad-givende overfor de søgende.

— Jeg bør dog maaske, som i en Parenthes bemærke, at saadanne Navne paa -sen, som ere egentlige Slægtnavne, f. Eks. Godskesen, Finsen, Heilesen, Hellesen og lignende, selvfølgelig ikke skulle rammes af et saadant Lovtillæg.

Nu vil man maaske mene, at en Ordning som den her fore-slaaede, vil kræve altfor store Udgifter for Staten?

Jeg skal da blot minde om, at den nuværende Ordning paa-lægger den navneforandrende en Udgift af 4 Kroner.

Ifølge den Statistik, som Kommissionen af 1897 optog, ud-gjorde Antallet af Navne paa -sen i Byerne Aalborg, Aarhus, København og Odense 50,363, imod samtlige andre Navne, der forekom i et Antal af 43,328. (Tallene hentede fra de paagældende Byers Veivisere²⁾). I Landsognene var Tilstanden endnu værre. Saaledes var der af Kallehave Sogns omtr. 2,850 Indbyggere kun 7 %, som ikke bar Navne paa -sen. Af de i Idestrup Sogn 1888 —97 døbte Børn fik kun 8 % af disse Navne, der ikke endte paa -sen. I Ringkøbing Amts Landdistrikter havde kun 15 % af Bondebefolkningen andre Navne end -sen Navne.

Naar man nu tager i Betragtning, at der i Danmark aarligt vies 19—20,000 Par (Gennemsnittallet for Perioden 1907—1912 var 19,973), saa tør man vistnok gaa ud fra, at i ca. Halvdelen af disse Ægteskaber bærer Manden et Navn paa -sen, og antager vi ydermere, at der i 8,000 af disse Ægteskaber fødes Børn, der

¹⁾ Selvfølgelig maa man være varsom, naar man skal føre denne For-dring om at de antagne Navne skal have dansk Klangfarve ud i Livet, thi ellers vil man let naa til Resultater, der ere stik imod, hvad fornuftige Hen-syn til Historie og Tradition kræver. Det er saaledes naturligvis ikke min Mening, at man skal nægte en Familie Hansen, der kan bevise at deres Stam-fader kom herind i Landet under Navnet »Schall«, men for hvem dette Familienavn ved Tidernes Ugunst er gaaet i Glemme — Genantagelsen af dette oprindelige Navn. — Tværtimod! — Og ligesaa lidt bør man være alt-for pedantisk ved hvad man forstaar ved dansk Klangfarve; — thi saa naar man let til latterlige Resultater. — Navnet Gierskow f. Ex. er tysk i Klang, som alle Navne paa ow eller au —; men naar det staves Gierskov, er det Navnet paa en forsvunden dansk Herregaard.

²⁾ Det maa her erindres, at den allerstørste Del — sikkert over 75 % — af de Personer, der paa Grund af deres samfundsmæssigt lidet be-tydende Stilling ikke findes i Vejviseren, bærer -sen Navne.

skal have nye Navne, saa vil en Kendelse af blot 2 Kroner, der mulig vil kunne betragtes som Skrivepenge eller Stempel, i alt Fald i en Aarrække bringe Staten en Indtægt af ca. 16,000 Kroner, der formentlig vil kunne dække Størstedelen af Udgifter til Lønninger til Kommission, Kontorhold og lignende.

Jeg har nu her anvist en Udvei, et Forslag til nærmere Overveelse, og jeg synes, at det vilde være en baade stor, smuk og passende Opgave for dansk historisk Fællesforening at tage sig af denne Sag.

Jeg skal i dette Øiemed stille følgende Forslag til Resolution:

Repræsentanter for de under Dansk historisk Fællesforening henhørende Institutioner og Organisationer, forsamlede til Aarsmøde i Sorø, opfordrer Fællesforeningens Bestyrelse til at nedsætte et Udvalg til, paa Grundlag af de paa Mødet fremkomne Udtalelser, at udarbejde et motiveret Forslag til Ændring af Navneloven af 22. April 1904, særligt gaaende ud paa:

1) at der ydes mere effektiv Beskyttelse for ældre Slægtnavne, saavel uddøde som levende.

2) at den bestaaende Lovs Fordring om, at nye Navne skulle være dansklydende, virkelig overholdes;

3) at der træffes virksomme Foranstaltninger til, at Brugen af de nuværende Navne paa Endelsen -sen i Fremtiden formindskes i større Omfang end hidtil og afløses af nye Slægtnavne;

4) og at der i Overensstemmelse med Mindretalsbetænkningens Fordring af 1899 nedsættes et sagkyndigt Udvalg til Varetagelse af alle Navnesager fra hele Landet, saaledes at disse, ikke som nu lægges i Hænderne paa Politimestrene.

Naar et saadant Forslag foreligger, opfordres Bestyrelsen endvidere til, saa snart ske kan, at indgive det til Regering og Rigsdag og paa bedste Maade at virke for dets Fremme.

Det skulde glæde mig, om en saadan Resolution kunde blive vedtaget her, saaledes at Kravet om en Bedring i Forholdene reistes med den Kraft og den Myndighed, det høitærede Repræsentantskab, som bestaaende af historisk kyndige og historisk interesserede Mænd fra hele Landet, uimodsigeligt sidder inde med.

Efter nogen Diskussion vedtoges Resolutionen med 21 Stemmer mod 2.

Naar det under Diskussionen fremførtes, at det, at paalægge Forældre, hvis Efternavn har Endelsen -sen, i Daaben at give deres Børn nyt Slægtnavn, er et meget radikalt Middel, saa skal jeg fuldt ud indrømme dette, men det er min Overbevisning, at skal vi i nogen bemærkelsesværdig Grad have Navnene paa

-sen formindskede, saa maa der radikale Midler til. Iøvrigt er Midlet jo dog ikke mere radikalt, end at det en Gang tidligere er prøvet, nemlig ved Forordningen af 30. Mai 1828, der jo desværre ikke naaede sine Hensigter. Den anden Indvending, som giordes under Diskussionen, at man ikke kunde forlange, at Folk skulde betale for en saadan tvungen Navneforandring, er mere vægtig. Kan man ikke det, maa det jo nu blive det kommende Udvalgs Sag at finde Udveie, hvorved Statens Udgifter kunne blive dækkede, i alt Fald i nogen Grad; men kunde de fremførte grelle Eksempler paa Navnelovens uheldige Virkninger føre til, at al Navneforandring blev lagt i Hænderne paa et Navneraad i Stedet for som nu paa Landets mange Politimestre, vilde endda meget være vundet.

Indholdsfortegnelse

i Udtoget af Skrifter udgivne i 1912 af de udenlandske Selskaber,
med hvilke Samfundet staar i Bytteforbindelse, m. fl. a.

Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte. 42de Bind. Leipzig 1912.

Erb- und Zeitpächter auf den adligen Gütern der Ostküste Schleswig-Holsteins. (G. Rawitscher). — Ueber die ersten Kirchenbauten im Bistum Aldenburg und Lübeck. (R. Haupt). — Klage auf Erfüllung eines Eheversprechens vor dreihundert Jahren. (W. Frhr. Weber von Rosenkrantz). — Nordstrand vor der Flut 1634. (O. Hartz). — Briefe von Dahlmann, E. M. Arndt und Falck an Burchardi. (F. Bertheau). — Zur Geschichte der dänischen Politik 1840—1848. (R. Hansen). — Bemerkungen zu Moltkes Geschichte des Krieges gegen Dänemark 1848/49. (H. Hansen). — Ein Kieler Professorenbrief aus dem Jahre 1820. (J. H. Eckardt). — Das Archiv der Stadt Rendsburg. (Kochendörffer). — Anwerbung eines Grenadiers für die Leibgardegrenadiere König Friedrich Wilhelm I von Preussen in Holstein. (W. Jensen). — Zu dem Verzeichnis der bei Hemmingstedt gefallenen Ritter und Knappen. (W. Frhr. Weber v. Rosenkrantz). — Literaturbericht für 1910/12. (O. Agricola).

Personhistorisk Tidsskrift. XIV Aargang.
Stockholm 1912.

Tre konungaätter och deras jordegendomar i Sverige (N. Beckman). — Karl IX och Petrus Petrosa. En gammal tradition i ny belysning (H. Almquist). — Göteborgssläkter från 1600-talet. I. von Ackern (H. Fröding). — Våra yngste stadsvapen. (A. Levenhaupt). — Ett Blad ur Margareta von Aschebergs lefnadshistoria (S. Platen). — N-mnet Olof Galle anträffadt på en runstaf. (A. Lindhagen). — Släkten Lindman. (E. Thyseius). — De svenska landskapsvapnen ännu en gång. (L. F. Löffler). — Sven Hedins 16 anor. (B. G. Löfgren). — Dagbok förd af Lillienwald (L. Gustaf).

Der Deutsche Herald. Zeitschrift für Wappen-, Siegel- und Familienkunde. (Maanedstbladet). 43de Aargang. Berlin 1912.

Die Heraldik als Helferin der Kunstgeschichte. (A. K. Hoppe). — Die Krone auf dem Helme in Wappen uradeliger Geschlechter. (S. Frhr. v. Ende). — Die Wappenbriefe im Staatsarchiv zu Schleswig. (M. W. Grube). — Zur Wappenkunde. (B. Koerner). — Freimaurer-Siegel und -Symbole aus dem 18. Jahrhundert. (E. Beck). — Das Archiv der Blomeschen Fideikommissgüter Dobersdorf, Schaedtbeek und Hagen. — Diplome im Königl. Staatsarchiv zu Schleswig. (Kupke). — Ueber psychiatrische Erblichkeitsforschung. (Roemer). — Der Kongress für Eugenik in London vom 24. bis 30. Juli 1912. (C. v. Bardeleben). — Familien-Stiftungen. (O. Toppel). — Verzeichniss der bei Hemmingstedt gefallenen Ritter und Knappen. (W. Frhr. Weber v. Rosenkrantz). — Bericht über den Kongress für Familienforschung, Vererbungs- und Regenerationslehre vom 11. bis 13. April 1912 zu Gieszen. (H. F. Macco). — Aus dem königl. Staatsarchiv zu Schleswig. (Kupke). — Die zusammengesetzte Stammtafel. (E. de Lorme). — Die Marchesa von Susa. (J. O. Hager). — Zur Vererbungsfrage. (R. Frhr. Seydlitz-Kurzbach). — Das Prädikat »von« oder »van« vor adeligen und bürgerlichen Familiennamen in Deutschland und den Niederlanden. (F. v. Baerle). — Zur Frage der Zwangsehen. (H. F. Macco).

Vierteljahrschrift für Wappen-, Siegel- und Familienkunde (»Herald«s Kvartalsskrift). XL Aargang. Berlin 1912.

Die Mitgliederliste der Andernacher Schmiedezunft nebst Namenverzeichniss. Etwa 800 Namen aus dem 15. Jahrhundert. (E. Schulte). — Verzeichniss der in den Stadtbüchern von Bückeburg (1618—1800) genannten Personen. (P. Insinger). — Wie kann man erschöpfendes Material für eine Familiengeschichte zusammentragen? (Frhr. v. Friesen). — Wie kann man aus

erschöpfend vorhandenem Stoff eine für weitere Kreise nützliche Familiengeschichte zusammenstellen? (Frhr. v. Friesen).

Familiengeschichtliche Blätter. X Aargang. Leipzig 1912.

Wappenverleihungen an bürgerliche Familien. (W. C. v. Arnswaldt). — Eine seltene Art der Entstehung von Familiennamen. (K. Büttner). — Ein weiterer Beitrag zum Adelsrecht. (v. Dassel). — Patenzettel. (E. Devrient). — Die Genealogie auf der Internationalen Hygiene-Ausstellung zu Dresden. (S. Kekule v. Stradonitz). — Der Freiherrntitel der ehemaligen Reichsritterschaft. (H. Frhr. Langwerth v. Simmern). — Symmetrische Ahnenproben auf Grabdenkmälern. (K. F. Leonhardt). — Die Kirchenbuchordnung für die evangelisch-lutherische Landeskirche des Königreichs Sachsen. (Lotichius). — Das Markgräflisch Brandenburgische Hofgericht zu Kulmbach und Bayreuth. (W. Frhr. von Waldenfels).

Mitteilungen der Zentralstelle für deutsche Personen- und Familiengeschichte. Hæfte 10—11. Leipzig 1912.

Das Familienstammbuch I. (A. Kneer). — Das Familienstammbuch II. (E. Devrient). — Kirchenbücher des Reichslandes Elsass-Lothringen. (H. Koch). — Die Entwicklung der literarischen Darstellungsform der Genealogie bei den germanischen Stämmen bis in die Karolinger-Zeit. (A. Hönger). — Jahresbericht der genealogischen Literatur. (E. Devrient).

Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte. XVII Bind. Hamburg 1912.

Der Bremer und Hamburger Aufenthalt des toskanischen Erbprinzen im Jahre 1668. (H. Geisenheimer). — Das Handlungshaus Voght und Sieveking. (H. Sieveking). — Die Anleihen der Stadt Hamburg während der Jahre 1601 bis 1650. (J. F. Voigt). — Ein politisches Pamphlet aus dem Anfange des 18. Jahrhunderts. (M. Stimming).

Mitteilungen des Vereins für Hamburgische Geschichte. Hamburg 1912.

Hamburgensien in älteren Amtsbüchern des vormaligen holsteinischen Amts Trittau. (J. F. Voigt). — Der Grundriss Hamburgs von 1644 von A. Pitersen. (T. Holtzmann). — Die hamburgischen Familien Heise und von Holten in einem dänischen Geschlechterbuch. (W. Heyden). — Wortlaut alter Schuldver

schreibungen. — Ältere Hofmarken und Handzeichen im Kirchspiel Eppendorf. — Das Leichenbegängnis einer Amtmännin in Ritzebüttel, 1786. (K. Ferber). — Hamburgische Spielkarten. (J. Heckscher). — Georg Heinrich Sievekings (gest. 1799) Grundstück am Neuenwall. — Hamburgische Mühlenanlagen im holsteinischen Amte Pinneberg. (J. F. Voigt).

Hessische Chronik, Monatsschrift für Familien- und Ortsgeschichte in Hessen und Hessen-Nassau. 1ste Aargang. Darmstadt 1912.

Aus meinem Tagebuch. (C. Amman). — Zur Verlobungsgeschichte der »Grossen Landgräfin«. (A. Becker). — Erbgrossherzogin Auguste von Mecklenburg-Schwerin, geb. Prinzessin von Hessen-Homburg. (K. Damm). — Erlebnisse eines hessischen Feldjägers 1793 bis 1795. (G. Kobelt). — Wimpfen; ein Beitrag zur Ortsnamenkunde. (A. Mannheimer). — Der letzte deutsche Landgraf. (W. Redhardt). — Volkskundliches über Glocken, besonders über Glockeninschriften. (K. Wehrhan).

Monatsschrift des »Roland«, Verein zur Förderung der Stamm-, Wappen- und Siegelkunde. Dresden 1912.

Das bürgerliche Familienwappen und sein Schutz. (A. Westberg). — Gerichtsakten als genealogische Quellen. (Grosse). — Ein Beitrag zur Geschichte der heraldischen Heime. (H. T. v. Kohlhagen). — Hilfsmittel zur Familienforschung. (Jüngken). — Die neue Kirchenbuchordnung für das Königreich Sachsen. (D. Blanckmeister). — Was muss eine gute Familiengeschichte enthalten? (F. Macco). — Zum Wedelschen Wappen. (B. Koerner). — Zum Werte der Genealogi. (Salfeld). — Zur Frage der Einführung von Adelsbüchern in Preussen. (B. Koerner).

Archives heraldiques suisses, Schweizer Archiv für Heraldik. Zürich 1912.

Les Manuscrits généalogiques et héraldiques de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Genève. (H. Deonna). — De l'origine orientale des armoiries européennes. (M. Prinnet). — Historische Ausstellung Basel, 20. April bis 2. Juni 1912. (W. R. Staehelin). — Die Genealogien-Werke des Kantons Glarus. (Kubly-Müller).

P. H.